Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

# 36 945 X Jaarverslag en slotwet Ministerie van Defensie 2025

**Nr. 5**

## LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 9 juni 2026

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister en Staatssecretaris van Defensie over de brief van 20 mei 2026 inzake het jaarverslag Ministerie van Defensie 2025 (Kamerstuk 36 945 X, nr. 1).

De Minister en Staatssecretaris hebben deze vragen beantwoord bij brief van 9 juni 2026. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Paternotte

Adjunct-griffier van de commissie,
Manten

kst-36945-X-5
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

## Vragen en antwoorden

### 1. Welke concrete voortgang is in 2025 geboekt ten aanzien van de NAVO-capaciteitsdoelstellingen?

In 2025 heeft Nederland de financiële verplichtingen ten opzichte van de NAVO, a 2% van het BBP gehaald. Daarbij zijn nieuwe F35 gevechtsvliegtuigen aangeschaft, is voor additionele marineschepen de verwerving in gang gezet, is voor de landmacht een derde gevechtsbataljon opgericht en is de operationele gereedheid en cyber-weerbaarheid verder uitgebouwd. Hierdoor zijn de Nederlandse bijdrage aan de collectieve NAVO-capaciteit toegenomen.

U bent eerder geïnformeerd over de tweejaarlijkse NATO Defence Capability Review[1]. Hierin wordt de stand van de Nederlandse krijgsmacht getoetst aan de invulling van de Capability Targets 2025. De uitkomst van deze review is in het bijzijn van de bondgenoten met Nederland besproken. Na de bespreking volgt vanuit de internationale staf van NAVO de definitieve versie van het (deels vertrouwelijke) rapport. Een samenvatting van dit rapport wordt zoals gebruikelijk gedeeld met uw Kamer, deze wordt verwacht na het zomerreces.

### 2. Welke operationele capaciteiten hebben de laagste gereedheid?

De gespecificeerde informatie aangaande de operationele gereedheid is toegelicht in de vertrouwelijke bijlage van de «Stand van Defensie najaar 2025»[2].

### 3. Hoeveel personeel was ultimo 2025 inzetgereed beschikbaar?

Ultimo 2025 beschikte Defensie over een personeelsbestand van circa 80.000 VTE'n, verdeeld over circa 44.800 beroepsmilitairen, circa 9.300 reservisten en circa 25.800 burgermedewerkers. De kwalificatiegraad bedroeg circa 65%.

Operationele gereedheid en inzetgereedheid worden niet alleen bepaald door personele gereedheid maar hangen tevens samen met materiële gereedheid en geoefendheid. Voor inzetgereedheid komt hier ook nog de opleiding bij ter voorbereiding op een missie. De genoemde aantallen geven daarom uitsluitend inzicht in de personele component van de gereedheid. Personeel dat daadwerkelijk wordt ingezet, beschikt over de voor de betreffende inzet vereiste missieopleiding.

### 4. Welke lessen uit de oorlog in Oekraïne zijn in 2025 verwerkt in doctrine, opleiding en materieelverwerving?

Defensie volgt de ontwikkelingen rond de inzet van o.a. onbemenste systemen en de wijze van command and control in Oekraïne nauwgezet en doet daar haar voordeel mee bij de inrichting van de krijgsmacht en de wijze waarop de krijgsmacht optreedt. Zo schaft Defensie bijvoorbeeld op grote schaal verschillende typen drones aan voor de oprichting van specifieke drone-eenheden bij de Koninklijke Landmacht. Daarnaast zijn observaties en lessen rondom deze ontwikkelingen belangrijke input bij het ontwikkelen van concepten en het beschrijven van onze wijze van optreden in doctrines.

---

[1] Kamerstuk 28 676, nr. 464, 5 augustus 2024, NAVO-rapport Defence Planning Capability Review over 2023 en 2024

[2] Kamerstuk 36 800 X, nr. 82, 20 mei 2026, Stand van Defensie voorjaar 2026

In 2025 zijn lessen uit de oorlog in Oekraïne verwerkt in de Nederlandse militaire opleidingen en trainingsprogramma's. Daarbij ligt de nadruk op realistisch opleiden voor de uit te voeren taken, drone-oorlogsvoering, technologische en digitale vaardigheden en commandovoering onder hoge dreiging. Defensie past opleidings- en trainingsconcepten continu aan op basis van actuele ontwikkelingen. Daarnaast worden opleidingen waar mogelijk modulair ingericht en meer taakgericht aangeboden, zodat personeel sneller inzetbaar is voor de operationele taken die op dit moment worden gevraagd.

**5. Welke concrete resultaten zijn zichtbaar op het gebied van Europese strategische autonomie?**

Nederland zet zich in Europa en de NAVO in voor een sterker Europa, dat meer verantwoordelijkheid neemt voor de eigen veiligheid. Europa en de Verenigde Staten staan samen het sterkst. Deze grote Europese verantwoordelijkheid is duidelijk zichtbaar in de sterk toenemende Europese defensie-investeringen en in wetgeving zoals de Defence Readiness Omnibus. Nationaal zet Nederland stappen met de Wet Financiële Defensieverplichtingen, de Wet op de Defensiegereedheid en het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Europa heeft ook negen gezamenlijke capability-prioriteiten (Priority Capability Areas of «PCA's») geïdentificeerd om Europese samenwerking te intensiveren. Nederland coördineert – samen met Letland, Kroatië, Spanje en Denemarken – de PCA drones en counter-drone systemen, waarbij Europese landen werken aan gezamenlijke aanschaf en een Europees netwerk van Drone Technology Hubs. Voor ontwikkelen van Europese Deep Precision Strike capaciteiten hebben Europese landen het zogenaamde European Long Range Strike Approach (ELSA) initiatief opgericht.
Oekraïne vecht voor onze vrijheid. De significante Europese en Nederlandse steun aan Oekraïne draagt daarom ook bij aan onze vrijheid. Europa heeft deze steun sterk opgeschroefd, recentelijk onder andere via de Ukraine Support Loan. Nederland trekt ook veel lessen uit het conflict in Oekraïne, die direct bijdragen aan de versterking van de krijgsmacht zoals bij het antwoord op vraag vier nader is toegelicht.

**6. Welk percentage van het bruto binnenlands product verwacht het kabinet in de periode 2026–2030 jaarlijks aan Defensie te besteden?**

Zoals ook reeds gemeld in de feitelijke vragen bij de Voorjaarsnota 2026, toont tabel 1 de NAVO-uitgaven op de Rijksbegroting voor de jaren 2026–2030 (stand Voorjaarsnota 2026) in miljarden euro en in percentage van het bbp op basis van het Centraal Economisch Plan 2026. Het kabinet intensiveert structureel 19,3 mld. euro in de krijgsmacht. Hiermee groeien de Nederlandse NAVO-uitgaven naar 2,8% van het bbp in 2030 en naar 3,5% van het bbp vanaf 2035.

**Tabel 1: NAVO-uitgaven in miljarden euro en percentage van het bbp**

| | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 |
|---|---|---|---|---|---|
| NAVO-toerekenbare uitgaven (miljarden euro) | 27,9 | 30,3 | 35,8 | 39,0 | 40,6 |
| NAVO-toerekenbare uitgaven (in % bbp) | 2,3 | 2,4 | 2,7 | 2,8 | 2,8 |

**7. Waar gingen de twee processen-verbaal over die door Team Milieuhandhaving in 2025 betreffende milieuwetgeving zijn opgemaakt, waarvan gesproken wordt in het Jaarverslag 2025 Korps Militaire Controleurs Gevaarlijke Stoffen? Kunt u een**

**beschrijving geven van het strafbare feit, de datum, de locatie, de persoonsgegevens en eventuele getuigenverklaringen?**

Beide processen-verbaal zagen op het aantreffen van scherpe munitie tussen oefenmunitie. De (informatie uit) deze processen-verbaal is niet openbaar, nu het verslagen betreft die onderdeel zijn van een (straf)dossier.

**8. Wanneer heeft het incident plaatsgevonden waarbij een defensievoertuig in brand vloog door een defecte/beschadigde lithiumbatterij van een drone tijdens een drone-opleiding in Marnewaard, waarvan gesproken wordt in het Jaarverslag 2025 Korps Militaire Controleurs Gevaarlijke Stoffen? Is sindsdien besloten om geen gebruik te maken van lithiumbatterijen bij oefeningen tijdens extreem droge periodes?**

Dit incident heeft plaatsgevonden op 27 augustus 2025. Na het incident zijn de brandweer en de terreinopzichter onmiddellijk gealarmeerd. Hierbij is vermeld dat het om een lithiumbrand ging. De brandweer was binnen 10 minuten ter plaatse en heeft de brand geblust. Na afloop is het aanwezige personeel in het voertuig gecontroleerd op mogelijke schadelijke rookinhalatie. Alle betrokkenen bleken in goede conditie te verkeren. Het voertuig is, nadat de brandweer het had vrijgegeven, afgesleept naar de kazerne.

Dit ongeval heeft niet geleid tot een algemeen verbod op het gebruik van lithiumbatterijen en/of drones tijdens oefeningen. Veiligheidsmaatregelen tijdens oefeningen worden continu beoordeeld. Het Commando Landstrijdkrachten (CLAS) heeft daarnaast een instructiekaart uitgebracht waarbij wordt uitgelegd hoe men veilig met lithium batterijen kan werken. Stoppen met het gebruik van lithium batterijen vanwege droogte is geen optie. Nagenoeg alle elektronica dat niet in met stopcontact verbonden is bevat een lithium batterij (neem b.v. de telefoon of computer). Zorgvuldig gebruik is onder de aandacht gebracht en het rapport geeft aan dat adequaat is gereageerd, maar incidenten zoals deze zijn niet te voorkomen.

**9. Waarom is het stuk Toezicht Defensie 2025 in vogelvlucht (bijlage bij Kamerstuk 36 800-X, nr. 81) ingetrokken? Wilt u dit alsnog openbaren?**

Het stuk is tegelijk met een jaarverslag van een toezichthouder dat een gerubriceerde bijlage bevatte ingetrokken. Na de inhoud van het stuk te hebben beoordeeld op vertrouwelijkheid van informatie, deel ik het bij deze opnieuw met uw Kamer. Het document treft u aan als de bijlage bij de beantwoording van deze feitelijke vragen.

**10. Hoe verwacht u concreet op korte termijn veranderingen door te voeren en veteranen te helpen?**

Er zijn al veranderingen doorgevoerd die de zorg en ondersteuning voor veteranen direct verbeteren. Zo wordt de intake bij veteranen met een zorgvraag vaker gezamenlijk uitgevoerd door de zorgcoördinator en de maatschappelijk werker. Hierdoor hoeft de veteraan maar eenmaal zijn verhaal te vertellen en kunnen direct afspraken tussen zorgcoördinator, maatschappelijk werker en de veteraan worden gemaakt. Daarnaast is de verwachting dat voor de toekenning van militaire invaliditeitspensioenen en andere aanspraken, binnenkort gewerkt kan gaan worden met een verbeterd PTSS-protocol.

Naar aanleiding van de onderzoeken van de Algemene Rekenkamer en de Veteranenombudsman naar de uitvoering van de Regeling Volledige Schadevergoeding zijn er vorig jaar zes verbetermaatregelen genomen. Een deel van die verbetermaatregelen zijn inmiddels doorgevoerd: capaciteitsuitbreiding, het werken met een behandelplan en het toepassen van een interne auditsystematiek. Aan de overige maatregelen wordt nog gewerkt, te weten de verbetering van communicatiemiddelen, de standaardisering van schadeposten en de invoering van een digitaal zaakvolgsysteem. Dit blijft een continu punt van aandacht; Defensie doet wat nodig is om de zorg voor veteranen te blijven verbeteren.